

νά εξελιφθῇ καὶ ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται αἰσθητῶς. Εἶναι δὲ ἔτι περισσότερον χρήσιμον νὰ ἐξαρθῇ ὁ δεσμός, ὁ ὁποῖος ὑφίσταται μεταξὺ τῆς μεταναστεύσεως καὶ τῶν τοπικῶν κοινωνικο-οικονομικῶν συνθηκῶν. Π.χ., ἡ μεταναστεύσις εἶναι περισσότερο ἐντονὸς ἀπὸ ὅπουδήποτε ἄλλου εἰς χωρίον οἰκισθὲν ὑπὸ προσφύγων ἐκ Καππαδοκίας, εἰς μικράς καὶ μετρίας ἀποδοτικότητας ἐκτάσεις γῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐγκατάστασις εἶναι κοινωνικῶς κακῇ.

Ἡ μετανάστευσις ὑπῆρξεν ὡσαύτως μετρία καὶ τὸ 1961 εἰς τὰς ὁκτὸς κοινότητας εἰς τὴν κοιλιάδα τῆς Δράμας (εἰς τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν). Αἱ κοινότητες αὗται, ὅπως περιγραφέσθαι μερικῶς τὸν πληθυσμὸν τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων, εἶδον νὰ αὐξάνῃ ἡ γεννητικότητα τὸν καὶ νὰ διανοίγεται ἡ ὁδὸς τῆς ἐπανδρώσεως τὸν κατὰ τὴν ἐπακολούθησαν περιόδον. Αἱ καλλιεργημέναι ἐκτάσεις, ἄκρος περιορισμένοι εἰς τὸν ἀποτόμιον ὄριον, εἶναι ἐν τούτοις μικραί. Ἀλλὰ ἡ στιγμιαία ἀνοδος τῶν τιμῶν ἡ παρατηρηθεῖσα εἰς τὰς ἀγοράς τοῦ καπνοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐμπορεύσιμον προϊόν τῆς περιοχῆς, ἐπέτυχε νὰ ἀνακόψῃ τὴν πρὸς Γερμανίαν μετανάστευσιν. Τὸ μεταναστευτικὸν τοῦτο ρεῖμα, τὸ ὁποῖον ἤρριξε κατὰ τὸ 1961, ἐλαβεν ἀκολούθως τεραστίως διαστάσεις, ὅπως ἀποδεικνύουν τὸν τοῦ συμπληρωματικῆς πληροφορίας ἀφορμὰς εἰς τὰ ἔτη 1963-1965 (πληροφορία αἱ ὁποῖαι εἶναι δυστυχῶς ἑλλειπτεῖς διὰ τὰς ἄλλας μελετηθείσας περιοχάς). Οὕτως, ὥρισμένη κοινότητες ἐστερηθησαν πλέον τὸν 80% τὸν πληθυσμὸν τὸν ἡλικίας 14 ἕως 45 ἐτῶν. Καὶ εἶναι μὲν ββαίον ὅτι τὰ ἐξάματα τὸν μεταναστεύσαν προσφέρουν εἰς τὰς οἰκονομίας τὸν πολλαπλὰς ἀνέσεις, ἡ ἑλλειψις δ' αὖτε ἐργατικῶν χερῶν παραστρεῖ εἰς ὁπισθοδρόμην τὰς καλλιεργίας τοῦ καπνοῦ καὶ τὴν ἐμφάνισιν χέρσων γαιῶν, ἐνθ' αἱ σπάνια παλιννοστήσεις πραγματοποιοῦνται ἐπ' ὀφελεία τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης.

Καὶ ἐνθ' ἡ ἐλλειψὶς ὑπαίρουσ θβίνει ἐκ τῆς διαρρηξῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, αἱ πόλεις παρουσιάζονται ἑλλειπδὲς ἐξοπλισμέναι διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν τοιαύτην ἐπαύξεισιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν. Ἡ γενικὴ ἐντύπσις εἶναι εἰς ἡ μετρίδι καὶ ὁ ἀσθενὴς δυναμισμὸς χαρακτηρίζεται τὰς πόλεις, πολλαὶ τῶν ὁποίων, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν μικροτέρων, παρουσιάζουν ἀνηντικὸν μεταναστευτικὸν ὕπολοιπον, ὅς καὶ ἡ παντελὴς ἑλλειψις συντηρημένου ἀστικού δικτύου.

Αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων δὲν ἦσαν εἰς τὸ παρελθόν, πλὴν τῆς Θεσσαλονίκης, παρὰ μετρία πόλιναι, χρησιμοποιοῦσαι ὅς σταθμοὶ στηρίξεως τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐντέθεν ἀντελήφθησαν ὅτι αἱ δυνατοτικαὶ ἀναπτύξεως τὸν περιορίζοντο ἀπὸ τῆς τεραστίας αὐξήσεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ φυ-

σικτὴ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους, ἔχουσα ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διαχωρισμὸν τῶν κατοίκων καὶ τὸ διάσπαρτον τὸν νήσων, συντέλεσεν, ὥστε νὰ παρακολυθῇ ἡ δημιουργία ἐνὸς ἀστικού δικτύου. Τὴν ἀπαρχὴν τούτου ἀνεύρισκόμεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ εἰδικότερον εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν, τὴν μόνην περιοχὴν εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχουν πικνοὶ οἰκισμοί, μικρῶν καὶ μέσων πόλεων, τῶν ὁποίων αἱ περιοχαὶ προελεύσεως εἶναι ἐπ' ἀλλήλοις. Ὁ χάρτης τῶν περιοχῶν ἀστικῆς ἑλξεως δεικνύει ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις αἱ περιοχαὶ αὗται προελεύσεως εἶναι ἀντιθέτως ἀτομακρυσμένοι, ἔχουσα μεταξὺ τῶν κενά, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ἑλλειψιν δυναμισμοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν κέντρων. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι τῆς Πίνδου μετανастεύουν περισσότερον εἰς τὰς Ἀθήνας παρὰ εἰς τὰς πλησιεστέρας πόλεις τῆς Θεσσαλίας.

Ἡ βιομηχανία σπανίως εἶναι παράγων ἀναπτύξεως. Αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις συνιστοῦν, μετὰ τῶν ἀπομονωμένων πόλεων τὸν νήσων καὶ τῶν μικρῶν λιμένων οἱ ὁποῖοι φθίνουν ἐκ μαρμασμοῦ, μίαν κατηγορίαν πόλεων εἰς σχετικὴν παρακμὴν. Ἐξαιροῦνται μόνον ἡ Καστοριά, τῆς ὁποίας ἡ εὐμερία στριβεῖται ἐπὶ τῆς βιοτεχνίας τῶν γυναικικῶν, καὶ ἡ Πτολεμαῖς, γέννημα τῆς μεγάλῃς βιομηχανίας. Ἀντιθέτως, ἡ ἀνάπτυξις τῶν διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ λειτουργημάτων εἶναι ἐκεῖν, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει τὸν δυναμισμόν τῶν πόλεων εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ὁποίων ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται, ἐνθ' αἱ Θῆβαι καὶ ἡ Κόρινθος ἤρριξαν νὰ ἐπαυλωθῶνται ἐκ τῆς μετὰ τὸν Ἀθηνῶν γεινιάσεως καὶ ὁ ἄξων Ἀθηνῶν-Θεσσαλονίκης ἀναλαμβάνει βαρὺ τὸν ρόλον κινητήριον δυνάμει εἰς τὴν καθόλου ἀναπτύξιν τῆς χώρας...

Ἡ Ἀπογραφή τοῦ 1971 ἐπικυροῖ τὰ συμπεράσματα μῆς μελέτης ἡ ὁποία, παρὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς ἐκδόσεως, συνιστᾷ οὐσιαστικὴν συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ συμπληροῖ ὑπὸ τὴν ιδιότητά τῆς ταύτην τὴν Ἀνθρωπογεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἀτλαντῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις ἀποδοκιμαζόμεν ἐν προκειμένῳ τὸ ὅτι διὰ τὰ ἑλληνικὰ τοπωνύμια υἰοθετήθη σύστημα μεταγραφῆς διάφορον ἐκεῖνον τὸν ἥδη μνημονευθέντων ἔργων, καὶ τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν κατὰ παράδοσιν γαλλότροπον μεταγραφὴν, τὴν χρησιμοποιοῦμεν εἰς πολλὰς περιπτώσεις. Πολλὰ δὲ ὀνόματα π.χ. παρατίθενται ἀκατανόητως ἡλλοιομένα (Εἰνα ἀντὶ Εὐβείας, Θιβὴ ἀντὶ Θιβέας), χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς νὰ προσφέρῃ ταῦτα οὕτε ἑλληνιστὶ οὕτε καὶ γαλλιστὶ, διότι δὲν μὲν παρέχουν τὴν κλεῖδα συστήματος ἀναγνώσεως, τὸ ὁποῖον ἄλλωστε δὲν ἔχει κἄν τὸ πλεονέκτημα τῆς ὁμοιογενείας, διότι μεταγράφει ἀδιακρίτως διὰ τὸν ἀγνὸν καὶ τὸν ἱσχυρὸν οὐρανικὸν γάμ-

μα» τῶν «Μεγάρων» («Meghara»), καὶ τὸ «γάμμα» τοῦ «Ἀνόγειον» («Anogheion»), τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἄξιαν τοῦ «γος».

MICHEL ROUX

Ἡ μελέτη ἐνὸς Ἱταλικοῦ χωρίου,* ὑπὸ Α. L. Maraschini

Δημοσιεύσεις τοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Ἀθῆναι, 5. Παρίσι καὶ Χάγη: Mouton (ἐδημοσιεύθη μὲ τὴν συνεργασίαν τῆς Ecole Pratique des Hautes Etudes, Σορβόννη, Τμήμα VI, Οἰκονομικαὶ καὶ Κοινωνικαὶ Ἐπιστήμαι), 1968.

Ἡ παρούσα μονογραφία εἶναι ἡ μελέτη μῆς ἀπομονωμένης κοινότητος τῆς Νοτίου Ἱταλίας. Ἡ περιγραφὴ κοινότητος, ἡ Καλιμέρα (Calimera), κειμένη εἰς τὴν Χερσονήσῳ Σαλεντίνῳ καὶ ἐπὶ τῆς περὶρας, τὴν ὁποῖαν σχηματίζει τὸ ὑπόδημα τῆς Ἱταλίας, εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἐπιζώντων εὐαριθμῶν χωρίων τῆς Ν. Ἱταλίας, ὅπου εἰσέτι ὁμιλεῖται μία ἐκ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἡ Καλιμέρα εἶναι μικτὸς συνοικισμὸς 6.000 κατοίκων, οἱ ὁποῖοι κατὰ μέγα μέρος ἀσχολοῦνται εἰς γεωργικὰ ἔργα. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων ἀποζοῦν ὡς μικροκτηματῖαι ἀγρόται καὶ ὡς ἀκτημόνες ἐργάται γῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τέλει τῶν ὑπολοίπων ἐργάζονται εἰς βιομηχανίας ἐπεξεργασίας γεωργικῶν προϊόντων. Ἐνεκα τούτου ὁ συγγραφεὺς υποστήριξε ὅτι παρὰ τὴν ἐκτασίαν τῆς ἡ Καλιμέρα εἶναι χωρίον προφθόρος ἀναπτύξεως, εἰς τὸ ὁποῖον δεσπόζει ὁ ἀγροτικὸς τύπος ζωῆς.

Τρία εἰσαγωγικά κεφάλαια περιγράφουν ἀναλυτικῶς τὰ γεωγραφικά, ἱστορικά, οἰκονομικά, γλωσσικά καὶ δημογραφικά δεδομένα τῆς Χερσονήσου Σαλεντίνῳ, τῶν ἐννέα χωρίων, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν τὴν ἑλληνόφωνον περιοχὴν καὶ τοῦ χωρίου Καλιμέρα. Τὰ ὑπολειπόμενα ἑπτὰ κεφάλαια ἀποτελοῦν μίαν γενικὴν ἐθνογραφικὴν περιγραφὴν τῶν θέσεων τὰς ὁποίας ἀντιστοιχεῖ κατέχουν ἡ ἐξουσία καὶ ἡ κοινωνικὴ ἱεραρχία, ἡ ὀργάνωσις τῆς οἰκονομείας, ὁρισμένοι συγγενικοὶ δεσμοὶ ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς οἰκονομεικτοὺς, ὁ γάμος, ἡ γαιοκτησία, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ πίστις εἰς ὑπερφυστικά ὄντα.

Ο ἑλληνοφώνος ἐκθέτει τὸ ὕλικόν χωρὶς νὰ φρονίσῃ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ συγκεκριμένην θεωρητικὴν τὴν πρὸς εἰδικὸν πρόβλημα προσανατολισμένην βῆσιν.

Κατὰ τὸν γράφοντα τὴν παρεῖσαν κριτικὴν σκοπὸς τοῦ συγγραφῆος εἶναι νὰ παρουσιάσῃ μὴ ἀντικειμενικὴν ἔδω, γραφικὴν ἐκθεσιν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπι-

* Ἡ ὡς ἄνω βιβλιοκρισία δημοσιεύεται κατὰ μετὰφρασιν ἐκ τῆς ἐπισημοῦς «American Anthropologist», 72, σελ. 405-407, 1970, κατὰ τὴν ἐλέγχουσαν χορηγηθεῖσας ἀδείας τῆς American Anthropological Association.

πέδου τῆς κοινότητος καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς πολιτιστικῆς καὶ κοινωνικῆς συντηρητικότητος τοῦ χωρίου.

Ὁ Μαρασπίνι διακρίνει σαφῶς τρεῖς κοινωνικὰ ἰσχύεις εἰς τὸ ἐν λόγω χωρίον: τοὺς ἀριστοκράτας γαιοκτημόνας, τοὺς ἀκτήμονας ἀγρότας, οἱ ὅποιοι διαίρουνται εἰς ἐργάτας γεωργούς καὶ μὴ γεωργούς, καὶ τὴν μικρὰν ὁμάδα τῶν μικροϊδιοκτητῶν καὶ ἐμπόρων ἀγροτῶν. Αἱ δεκαπέντε οἰκογένειαι τῆς ἀριστοκρατίας τῶν γαιοκτημόνων ἀποτελοῦν τὴν οἰκονομικὴν, πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν μερίδα τῶν ἐκλεκτῶν. Ὁ ἀποκλειστικὸς ὕψ' αὐτῶν ἑλεγχος τῆς γεωργικῆς γῆς, ὁμοῦ μετὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἣν οἰοῖται εἶχε ἐκχωρήσῃ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν γῆς, προσοδεῖ εἰς τοὺς ἐντοπίους ἐπὶ ἐνεργείας ἀκατάμαχτον κυριαρχίαν ἐνὸς τῆς κοινότητος. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ συγγραφέως ἡ συντηρητικὴ αὐτὴ ὑπεροχὴ τῆς ἀριστοκρατίας ἀπὸ κοινὸν μετὰ τὴν φυσικὴν ἀπομόνωσιν τοῦ χωρίου ἐξηγῇ τὴν συντηρητικὴν καὶ ἀνεξέλικτον κατὰστασιν τῆς πολιτιστικῆς καὶ κοινωνικῆς διαθροσύνης τοῦ χωρίου. Ὁ Μαρασπίνι χαρακτηρίζει τὸν Καλιμέρα ὡς κοινότητα εἰς τὴν ὅποιαν ἐντὸς συγχρόνῳ πλαισίου προσπαθεῖ νὰ ἐπιβιώσῃ τὸ φεουδαλικὸν πνεῦμα. Ὁ βασικὸς θεσμὸς τοῦ Καλιμέρα εἶναι ὁ οἰκογενειακὸς πυρὴν καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐκδέχεται λεπτομερῶς ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὴν μνηστειάν, τὸν γάμον, τὰς ὑποχρεώσεις τῆς οἰκογενείας καὶ τοὺς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, ὡς καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν καὶ εἰς μὴ συγγενεῖς. Οἱ γάμοι γίνονται κατόπιν συμφωνίας, ἀλλὰ αἱ ἐπιθιμιαὶ τῶν νέων βαρύνουν ἀποφασιστικῶς διὰ τὴν λήψιν τῆς τελικῆς ἀποφάσεως. Ἡ βαρὺς τὴν ὅποιαν ἔχει τὸ συμβιβαστὸν ἢ μὴ μεταξὺ τῶν μελλονόμενων καὶ ἡ σημασία τῆς προικὸς καὶ ἄλλων οἰκονομικῶν παραγόντων κατὰ τὸν διακανονισμὸν τοῦ γάμου φαίνεται ὅτι ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ βίωσιμον τοῦ νεοειδρυθέντος οἰκογενειακοῦ πυρῆνος. Ἐντὸς τῆς οἰκογενείας ὁ πατὴρ κατέχει θέσιν ἀπώλυτον κυριαρχίας καὶ αἱ σχέσεις τοῦ πατρὸς τὰ τέκνα τὸν εἶναι ψυχραὶ καὶ τηροῦν τὰς ἀποστάσεις. Ὁ μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου δεσμός εἶναι στενός, συναισθηματικὸς καὶ ἀστερὸς. Ἐντὸς τῆς κατ' ἐξοχὴν πατριαρχικῆς αὐτῆς οἰκογενείας ὁ σύνδεσμος μητρὸς καὶ τέκνου θεωρεῖται θεμελιώδης διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς οἰκογενείας.

Εἰς τὸ Καλιμέρα ἡ οἰκογένεια εἶναι ἡ μοναδικὴ γνῶσις κοινωνικῆς ὁμάδας. Τρόπον συμπεριφορᾶς προστιθέμεντες εἰς τοὺς μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας δεσμοὺς ἐπεκτείνονται καὶ εἰς ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας συγγενικοὺς δεσμούς. Ἐξ αὐτῶν ὁ σημαντικότερος εἶναι ὁ τῶν ἀνδρῶν. Ὁ δεσμὸς ἀνδρῶν καὶ ἀνδρῶν ἐστὶν πολὺ ἰσχυρὸς καὶ γεννᾷ σειράν ἀμοιβαίων δικαιωμάτων καὶ καθυκόντων προσθετῶν, δημιουργῶν οὕτω

νέαν συγγένειαν παραπλεύρως τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Κατὰ τὸν Μαρασπίνι ἡ συγγένεια εἶναι ἀσύμμετρος, διότι ὁ ἀνδρῶς παρέχει οἰκονομικὴν βοήθειαν εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ κύρους καὶ τῆς τιμῆς τῶν ὁποίων ἀπολαβεῖ.

Εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τῶν γαιοκτημόνων ἀνενδύσκει ὁ Μαρασπίνι τὰ αἰτία τῆς ἀμαθείας, τοῦ ἀναλφαριθμητισμοῦ, τῆς ἀπομόνωσσεως, τῆς πενίας, τῆς οἰκονομικῆς ὀπισθοδρομικότητος καὶ τῆς εἰς πολιτιστικὰ θέματα συντηρητικότητος τῶν ἀγροτῶν. Παρὰ τὴν βασικὴν ἀντίθεσιν συμφερόντων μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν τάξεων, οἱ ἀγρόται τοῦ Καλιμέρα παρέχουν ἅπτα δειγμὰτα ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἀφοσιώσεως καὶ ὑποστηρίξεως εἰς τοὺς ἀριστοκράτας γαιοκτημόνας τοῦ χωρίου τῶν. Εἰς τὸ παρελθόν ἡ ἀγροτικὴ τάξις προσεχώρησεν εἰς τὸν Βασιλικὸν Στρατὸν τῶν Βουρβόνων διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν Ναπολεόντειον εἰσβολὰ καὶ τὰ δημοκρατικά στρατεύματα τῆς Ἰταλικῆς Πολιταγενείας τοῦ «Ριζορζιμέντου». Κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Chesterton, τὴν ὁποίαν ἀναγράφει ὁ Μαρασπίνι, «ἀπολέμῃσαν καὶ ἔπασαν ὡς λέοντες διὰ νὰ διατηρήσουν ἑαυτοὺς δεσμίους».

Σήμερον οἱ ἀγρόται ὑποστηρίζουν τὸ Μοναρχικὸν κόμμα καὶ ἐμπιστεύονται τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου τὸν εἰς τὴν τάξιν τὸν ἐνέχον γαιοκτημόνων. Ἀναζητῶν τὴν βάσιν τῆς τοιαύτης ὑποστηρίξεως, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν ἀγροτικὴν συνείδησιν, τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν πενίαν ὡς ἐν τῶν μειζόνων κωλυμάτων τῆς ἀναπτύξεως πολιτικῆς συνειδήσεως. Ὁ ἐμπρόσθετος ἰσχυρισμὸς τοῦ Μαρασπίνι, καθ' ὃν αὐτὴ ἡ ὑποστηρίξις ὀφείλεται βασικῶς εἰς τὴν ἐκ παραδόσεως νομιμοφροσύνην τῶν, τὴν ἀπέχθειαν τῶν πρὸς τὸν ἀθεϊστικὸν κομμουνισμὸν καὶ τὸν φόβον ἀντιποίνων, δὲν φαίνεται πειστικὴς εἰς τὸν γράφοντα τὴν κριτικὴν.

Υπάρχουν εἰς τὴν μονογραφίαν αὐτὴν ἑπὶ μέρους ἐνδείξεις περὶ τοῦ ὅτι ὁριστάται εἰς τὸ ἐν λόγω χωρίον πολιτικὸν σύστημα ὁργανωθὲν βάσει τῶν σχέσεων πᾶντων-πλάτων, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ψυχικὸν πλῆγμα τοῦ θεσμοῦ τῆς συγγενείας τῆς βασιζομένης εἰς τοὺς ἀνδρῶς. Ὁ Μαρασπίνι ἀναφέρει παραδείγματα ὑποδηλώνοντα ὅτι ὑπάρχει ἡ τάσις νὰ γίνωνται ἀνδρῶν διάφοροι γαιοκτημονες καὶ ἄλλα ἄτομα πλῆθυσιν καὶ ὑψηλῆς κοινωνικῆς θέσεως, ἀποφεύγει ὁμοῦ νὰ ἀναλύσῃ τὰς πολιτικὰς ἐπιπτώσεις αὐτοῦ τοῦ εἰδους τῶν σχέσεων.

Ὁ συγγραφεὺς συμπεραίνει ὅτι αἱ γενικαὶ γράμμαι αἱ ὁποῖαι ἐξάγονται ἐκ τῆς παρούσης μελέτης τὸν περὶ τοῦ Καλιμέρα ἰσχύουν πιθανῶς δι' ὅλα τὰ χωρία τῆς Νοτίου Ἰταλίας. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ ἕκκα τῆς ἑλλείψεως τοῦ ἀπαραιτήτου διὰ τὴν σύγκρισιν ὕλικου εἶναι πολὺ ἐπισημάνει. Σημαντικὸν τμήμα τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα παρέχει ὁ Μαρασπίνι ἔρχονται εἰς ὁμῶς ἀντίθεσιν

πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Banfield περὶ αἰωροαριστοκρατικὸν οἰκογενειακὸν θεσμόν, ἥτοι τοῦ οἰκογενειακοῦ θεσμοῦ τοῦ ἐρειδόμενου ἐπὶ τῇ ἥθικῃ ἀδιαφορίας. Εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι εὐρίσκουν κάπως χρησίμῳ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Banfield, ἡ ὡς ἀνω μελέτη εἶναι ἀνὰ γὰρ. Βασίζον τὴν ἀνάλυσιν τὸν ἐπὶ συγκεκριμένων οἰκονομικῶν, ἱστορικῶν καὶ κοινωνικῶν καταμετρήσεων, ὁ Μαρασπίνι παρέχει διεισδυτικὴν, εὐλογημένην καὶ κατὰ ἠθικὴν συνείδησιν ἐρμηνείαν τοῦ ἐν Καλιμέρα πολιτιστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συντηρητισμοῦ. Ἐν τούτοις ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐρευνᾷ τὰ προβλήματα αὐτά, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς ὁρίσμενας γενικάς συγκρίσεις μεταξὺ τῆς Νοτίου Ἰταλίας καὶ μὴς βορείου Ἰταλίας περὶ τῆς ὁποίας ὁμολεῖ ἀόριστος καὶ ἄνευ εἰδικῆς ἀναφορᾶς.

Δυστυχῶς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τόμος ὡς ἐκδόσις ὑστερεῖ πολὺ. Τὰ τυπογραφικὰ καὶ ἀριθμητικὰ σφάλματα, αἱ ἀσυμφωνίαι εἰς τὰς σειρὰς τῶν ἀριθμῶν καὶ ἡ ἐσφαλμένη θέσις τῶν ἰσοσημασιῶσεων εἰς τὸ κάτω μέρος τῶν σελίδων εἶναι πράγματα πάλιν συχνά. Ἐξ ἄλλου περιπελεγμένα, δυσνόητοι προτάσεις καὶ ἀντιπαρακείμεναι παρακλίσεις τὴν ἀπρόσσκοπον ἀνάγνωσιν τοῦ.

Παρὰ τὰς ἀτελείας αὐτὰς ὁ παρὼν τόμος ἐπαυξάνει τὰς γνώσεις μας περὶ τὸν χωρίον τῆς Ν. Ἰταλίας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποτελεῖ εὐπρόσδεκτον συνεισφορὰν εἰς τὴν Μεσογειακὴν Ἀνθρωπολογίαν.

EUGENE COHEN
Wayne State University

Ἐκκλησία καὶ Ἐπικοινωνία

Περὶ τὸ τέλος τοῦ 1970 ἐκυκλοφόρησεν εἰς ἀνάγνωσιν ἕκ τοῦ ἐπισημοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἑφημέριος μία σειρά ἄρθρων τοῦ ἀκαταπόνητου πρωτοεργάτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ραδιοφωνίας ἐν Ἑλλάδι κ. Δημητρίου Φερούση, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησίαι: καὶ Συγχρόνα Μέσα Ἐπικοινωνίας».

Εἰς τὰ ἑνδεκα αὐτὰ δοκίμια, τὰ ὁποῖα προλογίζον ὁ Διευθυντὴς Τύπου καὶ Ὁρθόδοξος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνθίμου Ρούσσας καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἀποστολῶν Σχέσεων κ. Δημήτριος Κακαβελάκης, ὁ συγγραφεὺς καμνεῖ ἐν εἰδός «πνευματικὸν ἀπολογισμὸν» μίαν δεκαεταίαν ἀνεφορέως πορείας καὶ συγχρόνως ἀνιχνεῖ μίαν θεωρητικὴν

1. Ἡ ἐκδόσις τοῦ βιβλίου τοῦ Α.Λ. Μαρασπίνι, ὡς γνωστόν, ἐγένετο τὸ 1968 καὶ εἰς τὸ ἔκδοτικόν. Ὅπως ἡ ὅλη ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως ἐξέτερε τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐπιτοπίας τῆς ἀρμοδίας Ὑπηρεσίας Ἐκδόσεων τοῦ ΕΚΚΕ.